

Regeringens proposition

1982/83: 17

om överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom till ASEA AB

beslutad den 9 september 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

NILS G. ÅSLING

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner ett mellan staten och ASEA AB träffat avtal i vad det innefattar överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom.

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-09-09

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Eliasson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Åsling

Proposition om överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom till ASEA AB

1 Inledning

AB Asea-Atom ägs till lika delar av staten och ASEA AB. Samarbetet mellan ägarna i bolaget som inleddes år 1968 regleras numera genom ett i maj 1979 träffat avtal om samarbete inom AB Asea-Atom.

Mellan staten och AB Atomenergi, numera Studsvik Energiteknik AB, gäller vidare ett den 25 september 1968 träffat avtal vars syfte är att garantera vissa åtaganden som staten har iklätt sig genom avtal med ASEA AB.

Efter förhandlingar mellan staten och ASEA AB träffades den 24 juni 1982 ett avtal om försäljning av statens aktier i AB Asea-Atom till ASEA AB. Avtalet är träffat med förbehåll att riksdagen fattar de beslut som behövs. Avtalet bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

2 AB Asea-Atom

AB Asea-Atom bildades, som inledningsvis nämnts, år 1968 på grundval av ett konsortialavtal mellan staten och ASEA AB. Det nya bolaget påbörjade sin verksamhet den 1 januari 1969. Bildandet av bolaget innebar att statens och ASEA AB:s verksamhet för utveckling och projektering av kommersiella kärnkraftreaktorer slogs samman. Därmed ville man uppnå rationaliseringsvinster och ett effektivt utnyttjande av landets resurser på reaktor- och bränsleområdet. Man ville på detta sätt kommersiellt exploatera de stora statliga utvecklingsinsatser som gjorts inom kärnenergiområdet.

AB Asea-Atom har drygt 1000 anställda, huvudsakligen i Västerås där huvudkontoret är förlagt. Bolaget bedriver sedan den 1 januari 1982 sin

verksamhet inom fyra resultatansvariga avdelningar, Nukleära anläggningar, Bränsle, Service samt Energi- och processteknik. Därutöver finns en central Teknisk avdelning.

Inom området för *nukleära anläggningar* har AB Asea-Atom levererat sju kompletta kärnkraftverk till det svenska kärnkraftprogrammet. Leverans pågår av ytterligare två anläggningar, Forsmark 3 och Oskarshamn 3. Dessa två reaktorer avses bli tagna i drift år 1985 resp. 1986. Alla dessa reaktorer är s. k. kokareaktorer. Därutöver har bolaget levererat två kärnkraftverk till Finland.

Den internationella kärnkraftmarknaden karaktäriseras av överkapacitet och senarelagda beställningar i många länder. Detta har inneburit att bolaget, trots omfattande exportansträngningar, endast har erhållit de två nämnda finska leveranserna. Bolaget har vidare lämnat offert på två kärnkraftverk till Mexico. Den mexikanska regeringen har dock beslutat att f. n. inte gå vidare med upphandlingen.

AB Asea-Atom är vidare huvudleverantör för konstruktion och byggande av det stora centralagret för använt kärnbränsle i Oskarshamn. Den totala kostnaden för detta projekt är ca 1 miljard kr. Bolaget utför här i löpande räkning egna arbeten och ombesörjer upphandlingen av utrustning.

På *bränsleområdet* driver AB Asea-Atom i Västerås kommun en kärnbränsleelementfabrik, som är en av Europas största. Antalet anställda är ca 270. Produktionen omfattar stegen fr. o. m. konvertering av uranhexafluorid till urandioxid t. o. m. färdiga bränsleelement för lättvattenreaktorer. Årsproduktionen av bränsle vid fabriken är ca 350 ton.

Inom avdelningen för *energi- och processteknik* bearbetas f. n. en rad projekt utanför det nukleära området. Bolaget satsar för att få leverera kol- och oljebaserade kraftverk på världsmarknaden. I samarbete med utländska företag offereras också anläggningar för avsaltning och kraftgenerering. Ännu har dock ingen beställning på sådana anläggningar erhållits.

Vidare har bolaget tillsammans med AB Stal-Laval byggt en testanläggning för förbränning av kol i en s. k. fluidiserad bädd. Anläggningen drivs i samarbete med Sydkraft vid Öresundsverket i Malmö. En långsiktig satsning på offshoreteknik prövas också i samverkan med norska företag. Offshore- och kärnkraftindustrin har enligt bolaget beröringspunkter i satsningen på bl. a. säkerhet och kvalitet.

AB Asea-Atom har under större delen av sina 12 verksamhetsår haft en besvärlig ekonomisk situation. Priserna på marknaden för kärnkraftreaktorer har varit pressade och lönsamheten dålig. Ägarna har under 1970-talet givit bolaget medelstillskott på totalt 209 milj. kr. för utvecklingskostnader och marknadsintroduktion. För år 1981 uppvisar bolaget dock ett kraftigt förbättrat ekonomiskt resultat, bl. a. beroende på ränteintäkter från stora kundförskott. Värdet av ineliggande order vid slutet av år 1981 var 4 966 milj. kr.

3 Avtalets huvudsakliga innehåll

Avtalet den 24 juni 1982 mellan staten och ASEA AB innebär att AB Asea-Atom blir ett helägt dotterbolag till ASEA AB. ASEA AB förklarar inledningsvis sin avsikt att bredda AB Asea-Atoms resurser vad gäller leverans av kompletta industrianläggningar både i Sverige och på export. ASEA AB erlägger en köpeskilling för aktierna på 50 milj. kr. ASEA AB erlägger köpeskillingen och tillträder aktierna 14 dagar efter den dag då regeringen slutligt godkänt avtalet, dock senast den 28 december 1982. Samtidigt övertar ASEA AB de förpliktelser som staten har gentemot AB Asea-Atom i form av ställda garantier på högst 125,5 milj. kr.

ASEA AB skall senare till staten erlägga ett belopp som högst kan uppgå till 150 milj. kr. och som beräknas enligt följande. Parterna har i bilaga till avtalet avsatt en beräkningsmässig garantireserv av 300 milj. kr. Från denna reserv frånräknas de garantikostnader som AB Asea-Atom kan få med anledning av leveranserna till Forsmark 3 och Oskarshamn 3 på sätt som anges i bilagan. Det belopp ASEA AB skall erlägga till staten motsvarar hälften av den återstående garantireserven. Utbetalningen skall ske vid garantitidens utgång.

ASEA AB förklarar att det har för avsikt att driva AB Asea-Atom som ett bolag inom ASEA-koncernen och att bolaget även fortsättningsvis skall utgöra en kvalificerad resurs för det svenska kärnenergiprogrammet. Staten å sin sida åtar sig att under sju år inte subventionera eller nyetablera någon kommersiell verksamhet som konkurrerar med AB Asea-Atoms verksamhet inom kärnenergiområdet.

Avtalet är slutet under förbehåll att regeringen slutligt godkänner det, sedan riksdagen fattat de beslut som behövs för detta.

Samtidigt som ASEA AB övertar statens aktier i AB Asea-Atom upphör konsortialavtalet från år 1979 mellan staten och ASEA AB samt avtalet från år 1968 mellan staten och numera Studsvik Energiteknik AB att gälla.

4 Föredragandens överväganden

De förhoppningar som fanns vid bildandet av AB Asea-Atom om en omfattande kommersiell utbyggnad på kärnkraftområdet har inte infriats. Den internationella kärnkraftmarknaden har under de senaste åren varit svag och bolaget har trots stora ansträngningar inte kunnat teckna någon ny exportorder.

Inte heller den svenska kärnkraftmarknaden kan lämna bolaget några order. Riksdagens beslut med anledning av den folkomröstning som hölls i mars 1980 medförde klarhet i fråga om det svenska kärnkraftprogrammets omfattning. I och med leveransen av Forsmark 3 och Oskarshamn 3 är detta programs tekniska uppbyggnadsfas avslutad. Byggnad av ytterliga-

re reaktorer skall inte förekomma. Huvuddelen av AB Asea-Atoms personal frigörs successivt de närmaste tre åren i och med att leveranserna slutförs.

För att möta denna situation har AB Asca-Atom påbörjat en omorientering av verksamheten mot annan energiteknik och mot leveranser av kompletta industriprojekt. Därmed har de ursprungliga skälen för statens engagemang i bolagets verksamhet också minskat. Denna alternativa inriktning av bolagets verksamhet passar däremot väl in i den övriga ASEA-koncernens strategi. Förutsättningarna att skaffa sysselsättning för personalen med icke-nukleära projekt ökar inom ramen för ASEA AB. Jag anser att övervägande skäl talar för att statens andel i bolaget försäljs till ASEA AB. Den överenskommelse om detta som träffats med ASEA AB är enligt min mening väl avvägd med hänsyn till de risker som finns i AB Asea-Atoms framtida verksamhet.

Som ansvarig för driften av ett antal kärnreaktorer har staten stort intresse av att vissa tekniska basresurser för underhåll och reparation finns inom landet. AB Asca-Atom har f. n. nästan 100 anställda för serviceverksamhet gentemot kraftföretagen. Dessutom har företaget ett stort antal tekniska specialister. Jag anser det vara väsentligt att dessa resurser kan bevaras inom landet. En förutsättning för att detta skall kunna ske till rimliga kostnader är att AB Asca-Atoms övriga verksamhet breddas. Detta sker enligt min mening bäst inom ASEA-koncernens ram. ASEA AB har i avtalet förklarat sin avsikt att AB Asea-Atoms verksamhet inom kärnenergiområdet skall fortsättas och att AB Asea-Atom skall utgöra en kvalificerad resurs för det svenska kärnenergiprogrammet. I och med det föreliggande avtalet finns det enligt min mening goda utsikter att betydelsefulla tekniska basresurser kan bevaras inom landet.

Likviden för statens aktier har i avtalet delats upp på två delar, en fast om 50 milj. kr. samt en rörlig, som till sin storlek beror av utfallet av leveranserna av Forsmark 3 och Oskarshamn 3. Med hänsyn till de synnerligen omfattande ekonomiska garantiåtaganden som följer med nämnda leveranser uppnås på detta sätt den enligt min mening mest rättvisande bedömningen av bolagets värde.

Statens aktier i AB Asea-Atom är i statsbokföringen upptagna till värdet 50 milj. kr. Eftersom köpeskillingen för aktierna uppgår till samma belopp, behöver någon ersättning av statskapitalet inte ske.

Avtalet mellan staten och ASEA AB kräver riksdagens godkännande i vad det innefattar överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom. Jag förordar att regeringen inhämtar riksdagens godkännande av avtalet i denna del.

5 Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna avtalet mellan staten och ASEA AB i vad det innefattar överlåtelse av statens aktier i AB Asea-Atom.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Avtal

Mellan Svenska Staten och ASEA AB träffas denna dag följande avtal.

Bakgrund

Staten och ASEA slöt den 7 november 1968 ett konsortialavtal om samarbete inom ett gemensamt ägt bolag, AB Asea-Atom.

Avtalets § 33 ändrades enligt en överenskommelse mellan parterna i februari 1969.

Efter en överenskommelse mellan parterna sades avtalet upp att upphöra att gälla med 1979 års utgång.

Staten och AB Atomenergi, numera Studsvik Energiteknik AB, slöt den 25 september 1968 ett avtal med syfte att garantera vissa åtaganden som staten iklädde sig genom avtalet med ASEA.

Staten och ASEA slöt i maj 1979 ett nytt konsortialavtal om samarbete inom Asea-Atom.

ASEA har i april 1982 föreslagit att man skall överta samtliga aktier i Asea-Atom, varigenom detta företag skulle bli ett helägt dotterbolag till ASEA.

ASEAs avsikt är att bredda Asea-Atoms arbetsuppgifter inom hela energiområdet men också att använda Asea-Atoms resurser vad gäller industrianläggningar av turnkey-karaktär både i Sverige och på export.

Genom att Asea-Atom blir helägt av ASEA ökar möjligheterna att utnyttja kunnandet inom Asea-Atom i nära samverkan med ASEA-koncernens övriga resurser. Detta bidrar också till ökad trygghet i sysselsättningen för Asea-Atoms personal.

§ 1

Staten, nedan kallad Säljaren, överlåter och försäljer till ASEA AB, nedan kallad Köparen, 500 000 aktier i AB Asea-Atom (nedan Aktierna) i AB Asea-Atom (nedan Bolaget) på villkor som framgår nedan.

§ 2

Köpeskillingen för aktierna utgör Femtio miljoner kronor (50 000 000 kronor) att erläggas kontant på tillträdesdagen.

§ 3

Tillträdesdag skall vara 14 dagar från den dag då regeringen på sätt anges i § 13 har godkänt avtalet, dock senast den 28 december 1982.

§ 4

Mot erhållande av köpeskillingen skall Säljaren till Köparen överlämna Aktierna transporterade in blanco. Köparen ombesörjer, att fondnota upprättas.

§ 5

Under vissa förutsättningar som närmare definieras i Bilaga 1 till detta avtal skall Köparen till Säljaren på sätt som anges i bilagan utbetala ett fast belopp som kan uppgå till högst Etthundrafemtio miljoner kronor (150 000 000 kr).

§ 6

Köparen skall på tillträdesdagen friskriva Säljaren från det ansvar denne har iklätt sig för Bolagets förpliktelser genom riksdagsbeslut och beslut av fullmäktige i Riksgäldskontoret enligt skrivelse av 1977-12-22 och 1977-12-29 och som f. n. uppgår till högst 125,5 miljoner kronor.

§ 7

De styrelseledamöter och styrelsesuppleanter i Bolaget som representerar Säljaren skall ställa sina platser till förfogande vid en extra bolagsstämma som skall hållas senast 1982-06-30.

§ 8

Köparen garanterar, att de styrelseledamöter och styrelsesuppleanter i Bolaget som representerar Säljaren beviljas ansvarsfrihet för sin förvaltning av Bolagets angelägenheter under förutsättning att Bolagets revisorer tillstyrker ansvarsfrihet.

§ 9

Köparen har för avsikt att driva Bolaget som ett bolag inom ASEA-koncernen. Det är Köparens avsikt att Bolagets verksamhet inom kärnenergiområdet skall fortsättas och att Bolaget skall utgöra en kvalificerad resurs för det svenska kärnenergiprogrammet.

§ 10

Säljaren åtar sig att under sju (7) år från tillträdesdagen varken subventionera eller direkt eller indirekt nyetablera kommersiell verksamhet som konkurrerar med sådan verksamhet som Bolaget bedriver inom kärnenergiområdet vid tidpunkten för detta avtals ingående och som alljämt bedrivs av Bolaget under sjuårsperioden.

§ 11

Fr. o. m. tillträdesdagen upphör det i maj 1979 ingångna konsortialavtalet mellan parterna om Bolaget m. m. Därigenom upphör också avtalet den 25 september 1968 mellan Säljaren och numera Studsvik Energiteknik AB.

§ 12

Köparen förpliktar sig att inte mot Säljaren rikta några anspråk av den art som anges i brev den 10 maj 1979, bilaga 2.

§ 13

Ett villkor för detta avtals giltighet är att regeringen godkänner det. Detta skall ske utan dröjsmål sedan riksdagen har fattat de beslut som behövs härför. Ett ytterligare villkor är att godkännande lämnas av Köparens styrelse liksom att förhandling enligt medbestämmandelagen har ägt rum hos Köparen.

§ 14

Om villkoren för avtalets giltighet ej kan uppfyllas före den 1 februari 1983 skall extra bolagsstämma med Bolaget hållas ofördröjligen efter det att detta konstaterats. Vid denna stämma skall ny styrelse för Bolaget tillsättas i enlighet med konsortialavtalets regler.

§ 15

Eventuella tvister angående tolkningen eller tillämpningen av detta avtals skall avgöras genom skiljedom enligt lag om skiljemän.

§ 16

Detta avtal har upprättats och växlats i två exemplar, varav parterna har tagit var sitt.

Stockholm den 24 juni 1982

För Svenska Staten

För ASEA AB

